

Resultaten omvangschatting daklozenpopulatie in Utrecht: Aantal feitelijk daklozen valt fors lager uit

- De inzet van de Gemeente Utrecht en partijen in de stad om daklozen onder dak te brengen en nieuwe instroom in dakloosheid te beperken, heeft haar vruchten afgeworpen.
- Op basis van de registraties van de nachtopvang en winterkoudevoorzieningen uit 2013 wordt het aantal feitelijk daklozen in Utrecht geschat op 270 (247-327).
- Dit aantal is lager dan eerdere omvangschattingen lieten zien. In 2005 werd het aantal feitelijk daklozen in Utrecht nog geschat op 875 en in 1998 op 838.
- De daklozen anno nu zijn voor een groot deel niet rechthebbenden: bijna de helft van de feitelijk daklozen heeft geen regiobinding en/of geldige verblijfsvergunning.
- Aanbevolen wordt onderzoek te doen naar de tot nu toe onderbelichte groep economisch daklozen.

Onderzoekopzet

Onderzoekers hebben diverse methoden ontwikkeld om de mobiele en dynamische populatie feitelijk daklozen in kaart te brengen. Feitelijk daklozen beschikken niet over eigen woonruimte, leven op straat of slapen in de nachtopvang of op niet-structurele basis bij familie of kennissen¹.

In dit onderzoek is de omvang van de groep feitelijk daklozen in Utrecht bepaald door 1. het aantal gebruikers van de nachtopvang te tellen en 2. de groep die geen gebruik maakt van de nachtopvang te schatten. De omvangschatting is uitgevoerd met de Chao-schatter die gebruik maakt van een zgn. afgeknotte Poissonverdeling². Voor de telling zijn registratiegegevens van de Utrechtse nachtopvanginstellingen gebruikt.

De meetperiode was twee weken tijdens de winterkouderegeling, van 14 tot en met 27 januari 2013. Tijdens de winterkouderegeling wordt een extra opvanglocatie geopend, is de opvang gratis en toegankelijk voor alle daklozen, dus ook voor daklozen die geschorst zijn, geen verblijfsstatus hebben of geen binding met Utrecht hebben. Ook de meeste buitenslapers zijn dan in de opvang te vinden.

Voorzieningen meegenomen in dit onderzoek zijn: Sleep-Inn (in 2013: 60 bedden) en NOIZ (40 bedden) (beide onderdeel van De Tussenvoorziening), Leger des Heils (12 bedden) en de winterkoudeopvanglocatie De Stadsbrug (60 bedden). Deze capaciteit is gedurende de meetperiode nooit volledig benut geweest.

Aantal daklozen Utrecht 2013

	Aantal
Telling ¹	231
Schatting ²	270 met 95% betrouwbaarheidsinterval 247 – 327

¹ Op basis van registraties van de reguliere nachtopvang en de winterkoudeopvang 2013

² Met behulp van de Chao-schatter

Kenmerken daklozenpopulatie

		Totale populatie (n=270)
Geslacht	Man	93%
	Vrouw	7%
Leeftijd	Jonger dan 30 jaar	29%
	30–39 jaar	23%
	40–49 jaar	26%
	50 jaar of ouder	23%
Geboorteland	Nederland	33%
	Midden en Oost Europa	15%
	Europa, anders	6%
	Buiten Europa	37%
	Onbekend	9%
Nationaliteit	Nederland	48%
	Midden en Oost Europa	16%
	Europa, anders	7%
	Buiten Europa	22%
	Onbekend	7%

Bindingsbesluit

		Totale populatie (n=270)
Bindingsbesluit	Toegang tot MO	54%
	Tijdelijk toegang tot MO, nog geen bindingsbesluit genomen	10%
	Geen toegang tot MO - geen regiobinding	7%
	Geen toegang tot MO - onrechtmatig verblijf	26%
	Onbekend	3%

Eerste verblijf in nachtopvang

		Totale populatie (n=270)
Jaar van eerste verblijf in de nachtopvang	2010 of eerder	31%
	2011, 2012	48%
	2013	21%

MO = Maatschappelijke Opvang

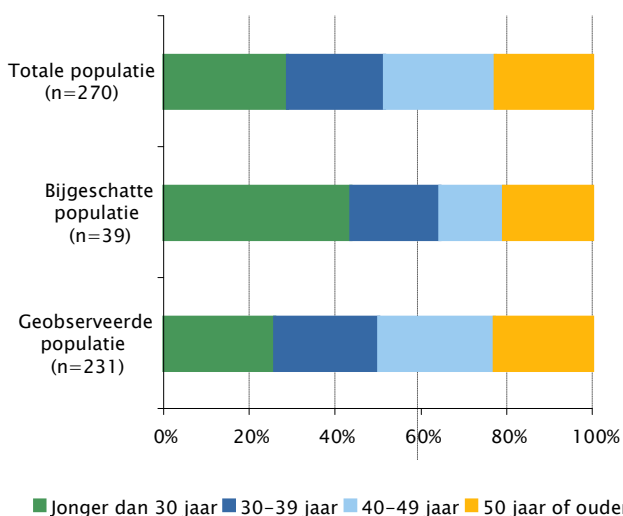
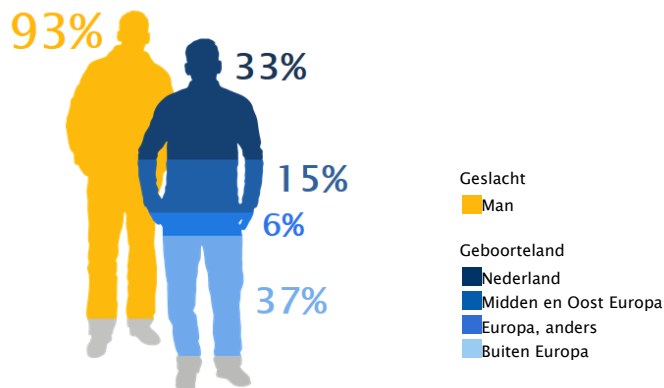

Aantal feitelijk daklozen geschat op 270

In totaal 231 unieke personen maakten gedurende de onderzoeksperiode gebruik van nacht- en winterkoudeopvang. Met statistische methoden werden 39 personen bijgeschat. Het totaal aantal feitelijk daklozen in Utrecht komt hiermee op 270 personen, met een 95% betrouwbaarheidsinterval van 247-327.

Vooral allochtone mannen

De overgrote meerderheid van de feitelijk daklozen in Utrecht is man (93%) en van niet Nederlandse afkomst. Slechts een derde van de feitelijk daklozen is in Nederland geboren. Wel heeft bijna de helft de Nederlandse nationaliteit.

Niet geobserveerde groep is jonger

In nevenstaande figuur is te zien dat de niet geobserveerde of verborgen groep daklozen vaker jonger is dan 30: 44% van hen is jonger dan 30 jaar versus 26% van de daklozen die gebruik maakten van de opvang.

Bijna helft daklozen niet rechthebbend

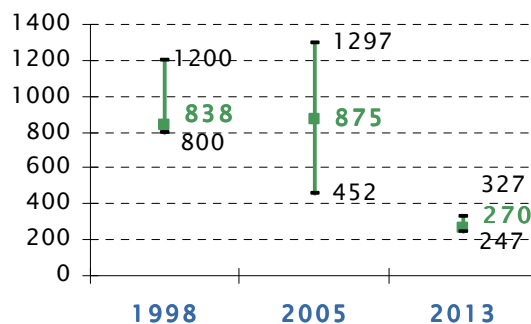
Nieuwe cliënten in de nachtopvang worden getoetst op regiobinding en verblijfsstatus. Daklozen met een negatief bindingsadvies hebben, buiten de winterkouderegeling, geen toegang tot de nachtopvang; schrijnende gevallen krijgen tijdelijke toegang. Uit de analyses blijkt dat bijna de helft van de feitelijk daklozen in Utrecht geen of tijdelijk toegang heeft ofwel niet rechthebbend is.

Vooral nieuwkomers buiten beeld

Een op de vijf daklozen (19%) in de opvang is een nieuwkomer: zij werden in 2013 voor het eerst in de Utrechtse nachtopvang gezien. Onder de niet geobserveerde daklozen ligt het percentage nieuwkomers, zoals te verwachten, bijna twee keer zo hoog, op 36%. Uit de analyses blijkt verder dat bijna de helft van de feitelijk daklozen in Utrecht niet rechthebbend is. Ook dit is conform de verwachting.

Daling ten opzichte van eerder metingen

Het aantal feitelijk daklozen dat gedurende een maand op straat of in de Utrechtse opvang verbleef, is in 1995 geschat op 838 (800-1000) personen³. In 2005 werd het aantal feitelijk daklozen in een periode van 2 weken geschat (met 2 sample C-RC) op 875 (452-1297)⁴. Vergelijking van de 95% betrouwbaarheidsintervallen laat zien dat de huidige schatting aanmerkelijk lager ligt dan in voorgaande jaren.

Schatting aantal feitelijk daklozen in Utrecht

Betrouwbaarheid schattingsmethode

De gebruikte Chao-schatter Poisson regressie is een praktische en betrouwbare schattingsmethode. Uit simulatiestudies blijkt dat de schatter meestal dicht bij de ware populatieomvang ligt als aan de aannames is voldaan. In dit onderzoek is de stabiliteit van de gebruikte methode getest door schattingen uit te voeren op twee extra winterkoudeperiodes in februari en maart 2013. Beide schattingen leverden vergelijkbare resultaten op. Bij de vergelijking met 2005 en 1998 is niet uit te sluiten dat verschillen in de gebruikte schattingsmethoden een rol spelen. De hoofdconclusie dat het aantal feitelijk daklozen is gedaald, blijft echter staan. Een wetenschappelijke publicatie over dit onderzoek is in voorbereiding.

Dynamische populatie

In dit onderzoek is het aantal personen geschat dat in een korte periode dakloos was, ofwel een Point-in-Time schatting. Daklozen zijn echter geen statische groep. In 2012 was bijna de helft van de Utrechtse daklozen in de opvang recent dakloos geworden of in het voorgaande jaar vanuit de regio of vanuit het buitenland naar Utrecht gemigreerd⁵. De populatie daklozen is dus wisselend en hun aantal op jaarbasis hoger. In totaal verbleven in 2013 ruim 1.000 daklozen één of meer nachten in de Utrechtse nachtopvang.

Economisch daklozen niet in beeld

Met de gebruikte methode is het niet mogelijk daklozen die zwerven, maar niet op straat of in de opvang verblijven, in beeld te brengen. Vooral daklozen zonder OGGZ problematiek, de zgn. economisch daklozen, en zwerfjongeren blijven daardoor onder de radar omdat deze groepen niet of nauwelijks gebruik maken van de nachtopvang, ook niet tijdens de winter-kouderegeling. Dakloze jongeren zijn in Utrecht goed in beeld, maar op de groep economisch daklozen is nog weinig zicht.

Conclusies

Het aantal feitelijk daklozen is sinds 2005 fors afgenomen. Dit succes kan zonder twijfel toegeschreven worden aan het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang. Sinds 2006 werken gemeente en partijen in de stad samen om daklozen onder dak te brengen en nieuwe instroom in dakloosheid te beperken. De daklozen anno nu zijn voor een groot deel niet rechthebbenden. In Utrecht wordt hier actief op ingezet onder andere door terugkeerprogramma's van stichting Barka. Een punt van zorg is de hoge instroom van nieuwe daklozen door verlies van huisvesting en migratie. Aanbevolen wordt verder onderzoek te doen naar de tot nu toe onderbelichte groep economisch daklozen.

Voetnoten

¹ Wolf, J., M. Zwicker, S. Nicholas, H. van Bakel en D. Reinking, Op achterstand. Een onderzoek naar mensen in de marge van Den Haag. Trimbos-instituut, Utrecht. 2002.

² Anna Chao. Estimating the population size for capture recapture data with unequal catchability. *Biometrics*, 1987: 43, 783-791.

³ Lex Hulsbosch, Sarala Nicholas en Judith Wolf. Omvang van de daklozenpopulatie in de stad Utrecht. Resultaten van een omvangschatting in het voorjaar 2005. Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2006.

⁴ Reinking, D., Kroon, H., & Smit, F. Opgevangen in Utrecht: dakloosheid en zelfverwaarlozing in de regio MW- Utrecht. Utrecht: Trimbos-instituut. 1998.

⁵ Regien Vleems, Carina Ballering en Addi van Bergen. Koudweeronderzoek onder daklozen in de nachtopvang. Analyse van registratiegegevens en interviews in de Utrechtse nachtopvang in de winterperiode 2011-2012 met samenvatting G4 winterkoudeonderzoek. GG&GD Utrecht, 2012.

Colofon

Uitgave Mei 2014 Gemeente Utrecht Volksgezondheid – postbus 2423, 3500 GK Utrecht – 030-286 3221 – epidemiologie@utrecht.nl – www.utrecht.nl/gezondheidsonderzoek

Onderzoeksteam/auteurs Addi P.L. van Bergen¹, Maartje Aangeenbrug¹, Maarten Cruyff², Dankmar Boehning³ en Peter G.M. van der Heijden^{2, 3}.

¹ Gemeente Utrecht Volksgezondheid · ² Universiteit Utrecht, ³ University of Southampton.

Fotografie Madeline Tellegen, Annet van den Akker & Ester Ostaja.